БІБЛІОТЕКА
ЛІТЕРАТУРНИХ ПЕРЛИН
Ч. 2.

Пантелеймон Куліш

ОРИСЯ

з передмовою та поясненнями

СПІЛКОВЕ ВИДАННЯ У ЛЬВОВІ

БІБЛІОТЕКА „ЛІТЕРАТУРНИХ ПЕРЛИН“
ч. 2.

Пантелеймон Куліш

ОРИСЯ

З ПЕРЕДМОВОЮ ТА ПОЯСНЕННЯМИ

Дмитро Хомяк
СПІЛКОВЕ ВИДАННЯ У ЛЬВОВІ

З друкарні Вид. С-ки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

ПЕРЕДМОВА.

Хто прочитає прегарне Кулішеве оповідання „Орися“ і коротенький зміст шестої пісні Одисеї, не може не запримітити поміж обидвома творами деякого звязку.

Вже в 1843 р. Куліш писав про Гомера, що то дуже розумний чоловік, бо позбирав поміж народом усі стародавні пісні та й зложив із них дві книжки — Іліяду й Одисею. І хоч вже багато віків минуло, то ще й досі нема, а може й не буде луччої книжки на всім світі над ту Іліяду та Одисею. Ні в кого нема й пісень луччих, як у Греків і Козаків.

Ось і Куліш задумав позбирати історичні пісні українського народу та зложити величній епос. Початок дав у поемі „Україна“ (1843).

Особливо захоплювала Куліша Одисея. Не раз приходила йому думка перекласти її. Та якось не було відваги, мабуть тому, що не знав грецької мови.

Колиж у 1849 р. попала йому в руки Одисея в російськім перекладі В. Жуковського, писав одному з своїх приятелів: „Прочитав я... Одисею... Гарно,... Боже, як то гарно вміє той старий дідусь Гомер старови-

ну оповідати. Велике діло зробив, чи ще зробить Жуковський, перелицювавши його речі по свойому; тільки, братіку, не осуди мене, як скажу, що ніс мій якісь инші зілля чує в тому Гомерівському вертограді. Не сподобив мене Господь вивчити грецької мови, читав я Одисею тільки по французьки, то мені здається, що требаб якось простіш оцим Менеляям розмовляти. Може, це так уже воно здається, а тільки як читаєш, то наче луна йде не по гаях, не по лугах, не по воді, а по високих палатах, у яких не жили ще тії голосномовнії люди. Якби Жуковського ще раз мати на світ породила, та вже не царським захребетником, а рільником або чумаком, то можеб Гомер заговорив до нас власною мовою“.

Тонко відчув Куліш, що для перекладу Одисеї, як не мож краще, годиться українська мова. Такий переклад і дав великий знавець грецької й української мови П. Байда (Ніщинський).

Всеж таки під безпосереднім враженням прочитаної по французьки Одисеї, пісня VI. написав Куліш свою „Орисю“.

Написав її в 1844 р. в селі Ходоркові, в хаті К. Свідзінськото, в якого була своя велика бібліотека. Під ту пору обїздив Київщину і займався етноґрафією. Ходив і їздив по селах та збирав і записував народні перекази

про давню старовину, про запорожців, козаків, гайдамаків і т. и.

Тепер зрозумієте, чому Кулішеви так дуже припав до серця грецький „дідусь“, і відки взявся в „Орисі“ переказ про переяславського князя. Куліш, тоді двацятьпятилітній мужчина горів любовю до своєї майбутньої дружини Олександри Білозерської. А кромі цього він жив тоді у світі рожевих мрій про найбільше щастя серед людей — любов і приязнь. І ці два основні чинники свойого тодішнього фільософічного світогляду вносить і в чарівний малюнок Орисі і в ідеальні, спокійні побутові картини в хаті старого сотника Таволги.

Писав Куліш „Орисю“ під хвилю найвищого захоплення старовиною, піснею й мовою українського народу, коли стояв ще під сильним впливом національної романтики модного тоді шотляндського письменника Вальтер-Скота.

Так зродилася ця справжня літературна перлина, яка нас чарує і своєю високою поезією, і мистецькою формою, і хрустальною мовою.

Цінив її й довго ще жив під її впливом і сам Куліш. Поетичними образами й думками відзивається вона і в поемі-романі „Евгеній Онеґін“ (1847). Згадуючи 1856 р. про дочку своїх гостинних господарів ґр. де Бальменів у Линовиці, писав: „А Маня, як та Орися

має то там, то сям по господі і всю господу скрашає“. „А то чи весело буде глядіть на чорнобриву Маню в руках у сивого діда?“ — Точнісенько як ув „Орисі“.

Оповідання вийшло друком що йно 1857 р., а вже 1856 р. ґраф Сергій де Бальмен ілюстрував його. Виходить, що „Орися“ була вже відома в кружку приятелів перед друком.

Та ще одно: „Орися“ є доказом Кулішевої віри в „непропащу силу української нації, яка опреться всякому насильству і встане після кождого упадку“ — віри людини, яка мимо бурхливих і сумних хитань та суперечностей полишила українській нації цінну спадщину своєї кипучої й ріжнобічної праці.

Куліш жив в 1819 – 1897 рр. Писав поезії, оповідання, повісти, дуже багато переклав із чужих мов, занимався етноґрафією, історією, літературною критикою і публіцистикою. Приятелював із Шевченком. Вихідною точкою його невтомної праці була любов рідного слова і віра в невміручість рідної нації.

І. Б.

I.

Співають у пісні, що нема найкращого на вроду, як ясная зоря в погоду. Отже хто бачив дочку покійного сотника Таволги, той би сказав може, що вона краща й над ясную зорю в погоду, краща й над повний місяць серед ночі, краща й над саме сонце, що звеселяє й рибу в морі, і звіря в дуброві, і мак у городі.

Може й гріх таке казати: де таки видано, щоб дівча було краще від святого сонця й місяця? Та вже мабуть так нас грішних мати на світ породила, що як споглянеш на дівоцьку вроду, то здасться тобі, що вже ні на землі, ні на небі нема нічого кращого.

Гарна, дуже була гарна сотниківна! Знали її по всій Україні; бо в нас на Вкраїні, скоро було в кого виросте дочка хороша, то вже й знають усюди. Було чи треба кому з молодого козацтва, чи не треба чого у Війтовці, їде за сто верстов[1]), аби тільки побачити, що там за дочка в сотника Таволги, що там за

---

[1]) верст(в)а — міра довжини, дещо більша як 1 кільометр.

Орися, що всюди про неї мов у труби трублять! Та не багато з того виходило користи. Якось не було козацтву приступу до неї з залицянням. Чи батько був дуже гордий, чи дочка дуже пишна, того не знаю; а знаю, що було вернеться инший крутиус із Війтовець та й ходить, мов неприкаянний. Спитає його про Орисю товариш...

„Шкода," каже „брате, нашого повабу[1]) й залицяння! Не для нас зацвіла ся квітка! Може хто й застромить її собі за високу шапку, тільки той буде не з нашого десятка".

А товариш похитає мовчки головою та й подумає: „Отже занапастила козака!"

II.

А Орися була вже не дитина, вирівнялась і викохалась, як біла тополя в леваді. Подивиться було на неї старий сотник, подивиться на її пишний зріст і хорошу вроду, порадується батьківським серцем, що діждав на старість собі такої дочки, а часом і посумує: „Доспіла єси, моя ясочко[2]), як повний колос на ниві! Та чи знатиме женчик, яку благодать бере собі від Господа милосерного? Єсть багато людей, і статочних і значних, що залицяються до тебе, та не хотілось би мені віддавать тебе в руки сивому дідові: звялить тебе ревнуючи[3]), як вітер билину

---

[1]) принада, чар; [2]) зірочко ясна; [3]) з заздрощів;

в полі. Ой не хотілось би віддавать тебе й за молодого шибайголову, що не поживе довго без степу та коня, поляже в полі буйною головою, а тебе зіставить горювать з дітоньками!"

Так собі думаючи та гадаючи, старий Таволга часом тяжко-тяжко засумує, аж сльоза покотиться йому з ока.

А Орися росла собі як та квітка в городі. Повна та хороша на виду, маяла то сям то там по господі в старого сотника, похожала як по меду бжілка і всю господу звеселяла.

III.

Приснився раз Орисі предивний сон. Здалось, прийшла до неї з того світу покійна пані-матка, стала над нею в головах та й каже: „Дитино моя, Орисю! Не довго вже тобі дівувати: щодень благаю Господа милосерного, щоб послав тобі вірну дружину."

Встала Орися ні смутна, ні весела, йде до пан-отця в світлицю, зачервонілась як та квіточка, та й каже: „Пан-отченьку! Позолили мої дівчата плаття. Нехай запряжуть нам коней; поїдемо ми до Трубайла[1]), під Турову кручу[2]); там вода, чиста як скло, рине по камінням„

---

[1]) Трубеж, доплив Дніпра; [2]) стрімкий беріг;

А пан-отець рече: „Чогож тобі, Орисю, так далеко їздити?“

— „Хібаж то вже, пан-отченьку, й далеко?... На пів години ходи; та тудиж усе їхати лугом та левадами, що й не счуєшся, як вода заблищить і зашумить під горою.“

А пан-отець: „О, я вже знаю, що аби чого забажала, то вмієш випросить. Поклич же мені старого Гриву!“

Поскочила Орися до дверей, не довго шукала Гриви, зараз привела його перед пан-отця.

А той Грива був старий, дідизний чоловік. Знав він пана сотника ще змалечку, випестив його на руках; вивчив і на коні їздити. Потім виходив із сотником у походах ледве не всю Польщу, був з ним і в Криму, був і на Чорному морі; та вже на старість не схотів би й панства, аби тільки при йому дожити віку. Старий уже був дуже дідуган той Грива; брови на очі йому понасовувались, і борода сива до пояса.

Увійшов у світлицю, вклонився пану сотникові, та й каже; „Добрий день, добродію!“

А сотник йому: „Здоров, добродію!“. Бо вони один одного звикли добродіями величати.

„Запряжи“, каже, „добродію, пару коней, візьми хоч той віз, що було сухарі в поході

возимо, та повези наших прачок до Трубайла."

А той йому; „Добре, добродію, запряжемо. Чому не запрягти?"

І ото зараз іде, бере двох хлопців, викочує зпід повітки[1]) віз, довгий і широкий, добре йому знакомий, що не раз у лихій годині, засівши за його, відбивавсь від Ляхів або від Татарви, не раз приняв через його й нужди немало, часом як трапиться було втікать із ним по корчах, по болотах, по багнах, щоб вихопиться манівцем із залоги. Викочує старий Грива той віз тепер на иншую потребу; запрягає пару коней, що вже літа давно погасили в них той огонь, що кипить у серці, паше з очей і з ніздер, і кидає коня сюди й туди, на страх жінкам і дітям, а доброму козакові на втіху. Смирні тепер тії два білії коники ходили під рукою сивого Гриви, що вже давно відвик від козацького герця[2]).

Отже дівчата Орисині несуть сорочки, шитії рушники, настільники і всяке добро; наклали повен віз, і самі посідали: усі в стяжках та в квітках, — Орися поміж ними, — і як мак у городі всі квітки закрашає, так вона сиділа поміж своїми дівчатами. Сивий Грива сів зпереду; хлопята

---

[1]) шопа, піддаше; [2]) зачіпний бій перед битвою;

кинулись відчиняти ворота. Виглянув у вікно пан сотник:

„Не барисяж там, Орисю!“

А вона: „Ні, пан-отченьку!“

Ляснув погонич пугою[1]); коні заржали, почувши лугову пашу; потюпали і зникли з очей і з возом, і з погоничем, і з дівчатами.

IV.

От уже й луг перед ними. І сюди зелено, і туди зелено. Було бо се саме на весні, як ще трава свіжа та молода, тільки що вкриє землю. Скілько вгорі синього неба, стілько внизу зеленого лугу. І так як ясна зоря в ночі покотиться, палаючи по небу, так тая Орися проїзджала широким лугом з своїми дівчатами.

А ось — шумить, реве Трубайло за левадами. Як розступиться дерево, а сонце як заблищить саме в тім місці, де вода рине через каміння, то тиб сказав, що то не вода, а саме чисте скло, самий дорогий кришталь рине з гори і бється на дрібнії склянки об каміння.

Над річкою Трубайлом стоїть висока круча. Вся обросла кучерявим вязом, а коріння повисло над самою річкою. Дикий хміль почіплявсь за те коріння і колишеться

---

[1]) батіг;

кудлатими жмутками. А внизу вода рине та рине! Оцеж тая й Турова круча.

Дивляться на неї дівчата, та й питаються в старого Гриви, чого вона прозвалась Туровою?

„Нащо вам знать?“ каже Грива.

— „Ажеж ти на щось знаєш? Так і нам скажи!“

„Ой, мої голубята! Сказав би я вам, та тільки більш не поїдете сюди на річку.“

— „Щож там таке? Скажи бо таки нам, дідусю!“

Як узяли просить, не видержав старий, сів на камені над річкою, тай почав глаголати:

„Колись то давно, єще до татарського лихоліття, правив Переяславом[1]) якийсь князь. Та й був собі той князь стрілець такий, що аби зуздрів на око, то вже й його; і кохавсь він у полюванні. Отож раз поїхав той князь на полювання, та й відбився у пущі від своєї челяди. Іде та їде пущею, колиж дивиться, аж на лощині[2]) пасеться стадо турів.“

— „А шож то, дідусю, за тури?“ спиталася Орися.

„То, моя кришко, були дикі бики з золотими рогами; тепер уже їх нігде не зуздриш. Бачить князь тих турів; тільки не дивується на їх золотії роги, а дивується, що

---

[1]) містечко на півд. схід від Києва, [2]) полянка;

при них стоїть дівчина, така, що усю пущу красою освітила. Поскочив він до неї; а від неї так сяє, що й приступити не можна. Забув князь і про свою челядь, і про те, що заблудив у пущі: вхопила його за серце тая чудовная краса."

„Дівчино!" рече: „будь моєю жоною!" А вона рече: „Тоді я буду тобі жоною, як Трубайло назад вернеться." А князь їй знову: „Як не згодишся на моє прохання, то я твої тури постріляю." — „Як постріляєш мої тури, то вже більш нічого не стрелятимеш." Розсердився князь, взяв лук з плеча і почав стрілять золоторогії тури. Сунулись тії тури в пущу, так і виваляли дерево; а князь за ними знай пускає стрілку за стрілкою. Прибігли над Трубайло... а Трубайло тоді був не такий узенький як тепер, — прибігли над високу кручу і всі шубовсть у воду! Та й ні один не переплив, усі каменем лягли по дну, аж річку загатили. Сплеснула тоді дівчина руками: „Потопив єси моїх золоторогих турів, блукай же тепер по пущі по всі вічнії роки!..." Отже й блукає, кажуть, той князь до сього часу по пущі, і ніяк не знайде свого Переяслава. А Переяслав був уже і в татарських руках, був і в ляцьких, — чого вже не було з тим Переяславом? А він не знайде його, та й не знайде. А дівчинині тури лежать і досі каміннями в воді, і от прислухайсь: то не вода реве, а ревуть тури глухо

зпід води. Отже кажуть, буде таке время[1]), що князь приїде на Турову кручу, повстають тури і пійдуть шукати собі диких пущ по Вкраїні.“

V.

Слухають дівчата, та аж сумно їм стало; слухає Орися, та вже боїться й глянуть на каміння, що простяглось купою через річку. Вже їй здається, що то справді не каміння, і вода шумить якось не так, як вода...

Засмутив зовсім дівчат старий Грива. Не знають уже, чи прать би то їм, чи до дому збіратись; сором тільки старого Гриви: поглядає бо на них, та тільки всміхається. То було люблять прать на самій бистрині, положивши кладку з каменя на камінь; а тепер відійшли дальше від кручі, де вода ще не дійшла до каміння і пливе тиха та чиста, хоч вигляньея як у дзеркало. І справді мов у дзеркалі видно в воді і небо й кручу з тими кудлатими кориннями, що переплутались із хмелем, і кучерявії вязи, що повибігали на самий край і попростягали зелені лапи над річкою.

Дивиться Орися в воду, аж у воді на кручі щось зачервоніло; хтось ніби виїхав із пущі на сивому коні і стоїть поміж вязами. Боїться глянуть угору, щоб справді не було там когось; боїться глянуть і на каміння,

---

[1]) час, доба;

вже їй здається, що ось-ось заревуть і сунуться з річки зачаровані тури. Смикнула за рукав одну дівчину і показала в воду: дивляться дівчата, аж на Туровій кручі князь на сивому коні. Так і обомліли. Бо хтож би сказав, що то й не князь? Увесь у кармазині[1]), а з пояса золото аж капає.

Не малож, видно, здивувавсь і козак: стоїть на коні нерухомий. Бо хтож би й не здивувавсь, опинившись над такою кручею? Унизу рине вода через каміння, а над водою сидить нерухомо сивий дід на камені, а там стоять нерухомі дівчата, з прачами[2]), з мокрими полотнищами в руках. Чи дівчата, чи може русалки повиходили прати сорочки підводному цареві, що живе в кришталевому будинку під водою. Оцеж мабуть і сам він вийшов з води погріть старії кости на сонці. Ще раз погляне козак на сивого діда, ще раз погляне на дівчат: позасусували по локоть рукави, попідтикали плахти й мережані заполоччю[3]) подоли... Золото не сяє так на дорогих перстенях, як сяють у воді і над водою їх білії ноги. Задивився козак, і собі стоїть нерухомо; колиж гукне на його старий Грива: „Гей, гей! козаче! Чого се тебе занесло на кручу? Хіба хочеш пополоскать свої кармазини в Трубайлі?"

---

[1]) темно-червоний одяг; [2]) праник; [3]) ріжнокольорові нитки;

І скоро промовив, — зараз наче розбив які чари. Засоромились дівчата і давай бовтать полотнищами.

А козак відвітує дідові: „Та й за те слава Богу, що хоть на кручу вибрався. Скажи, будь ласкав, дідусю, як мені виїхать ік Війтовцям?“

„А чого тобі треба в Війтовцях?“

— „Через Війтовці“, каже, лежить моя дорога“.

„А кудиж лежить твоя дорога?“

— „Моя дорога — до чийогось порога, моя стежечка — до чийогось сердечка“.

„Еге”, каже старий Грива: „нехай же тобі Господь у доброму ділі помагає! Отже куди тобі виїхать. Берись униз, понад берегом; то там трохи нижче буде тобі доріжка; тією доріжкою виїдеш ти на річку. Єсть через річку й кладочки; возом не проїдеш, а конем добрий козак перехопиться“.

Подякував козак за пораду, повернув коня і сховавсь поза деревом.

Як сховавсь, тоді то вже розгулялись наші дівчата; розписали козака як на папері: які й очі, які й брови, як і говорить, і як всміхається. Та каже: „Се твій суджений!“, а та: „Се твій“. А одна додала: „Не змагайтесь дурно, дівчата — чи рівняж таки нам пишний князь! Се нашій панночці суджений!“

Почервоніла Орися. „Збожеволіла“, ка-

же, „ти, Параско! Хіба не чула, що він сказав дідові?”

І жаль їй було, сама не знає чого, що він їде свататься. Мякше від воску дівоче серце. Тане воно від козацьких очей, як від сонця...

„Щож“, каже Параска, „що їде свататься?! Судженої й конем не обідеш!“

VI.

Попрали дівчата сорочки, зложили на віз, зеленою пахучою травою прикрили, посідали й поїхали до дому, свіжі та веселі; щебечуть як ластівки. Ще далеко не доїхав віз до сотницького двора, а в дворі вже чутно було, що вертаються.

„Орисю, наша панночко!“, кричали дівчата, скоро розчинились ворота. „Чий же то сивий кінь у дворі стоїть? Сеж того козака, що ми бачили, сеж твого князя, сеж твого судженого!“

Гляне Орися, а в серці наче жаром запекло. Чи вона злякалась, чи вона зраділа, сама того не знала.

Виглянув у вікно із світлиці молодий козак: їде в двір віз із старими кіньми, із старим сивим погоничем; зелена трава волочеться по боках і бється по колесах; а ізза сивої бороди старого Гриви, ізза білої зими, червоніє літо: повен віз дівчат у квітках та

в намисті, — Орися як сонце поміж ними! Виглянув, та аж руками сплеснув: „Сеж вона, сеж вона!“ І ото вже тоді почав на прямоту викладувать свою мову пану сотникові, і хто він такий, і чого приїхав. Хтож він такий? —То се вже пан сотник знав давно: Миргородський осауленко[1]), отаман у свой сотні, хорошого й багатого роду дитина. А чого приїхав? Приїхав подивиться, що там за Орися така, що там за дочка в сотника Таволги на всю Гетьманщину; а побачивши та й себе показавши, довідаться, чи вже надбала шитих рушників у скриню... Про що журивсь, чого бажав пан сотник, те йому як із неба впало. Не довго думавши, позвав Орисю. Ввійшла в світлицю, червона як калина.

„От, Орисю, тобі жених! Чи люб він тобі, чи може підождеш кращого?“

Хотьби тобі слово промовила, хотьби тобі очима зглянула. Стоїть сердешненька і головку схилила.

Бачить пан-отень, що не діждеться від неї одвіту, — бо деж таки, щоб дівчина сказала, що в неї на мислі. Очиці хиба скажуть, а сама ні. Порахував се пан-отець, та й каже: „Де вже такий козак та люб не буде! Обнімітьсяж та поцілуйтесь, та й Боже вас благослови!“

---

[1]) найстарший у сотні сотник, по нім сотенний отаман, а по нім осаул; Миргород, містечко на півн. схід від Полтави.

*

Обняв козак Орисю, поцілував у тії губоньки, що наче з самого меду зліплені, і вклонились обоє низько, до самого долу, пан-отцеві.

Чи багатож наїхало дружини на весілля, чи бучно відбули гостей, чи довго гуляли, се вже не наше діло росказувати.

Бачив я Орисю саме перед весіллям; хороша була як квіточка. Бачив я знов її через рік у Миргороді, — ще стала краща замужем, і дитина в неї як Божа зірочка. Вже я нераз думав собі, на неї дивлячись: „Се Божа слава, а не молодиця! Що, якби хто дотепний змалював її так, як вона єсть, із маленькою дитинкою на руках! Щоб то за картина була!“

* * *

ІЗ ШЕСТОЇ ПІСНІ ГОМЕРОВОЇ ОДИСЕЇ.

Сном та трудами зломаний спочивав Одисей в кущах. Тимчасом богиня Атена пішла в город Феакійців, що ними правив розумний владика Алькіной. Богиня пішла в його палати і зайшла прямо в ту світлицю, в котрій спочивала гарна царівна Навзикая. Богиня приступила до ліжка царівни та принявши постать і обличчя її подруги, промовила: „Нащо тебе Навзикає таку недбалу мати на світ породила? Не дбаєш ти за сукні, вони лежать брудні, а от і весілля вже недалеко. Тільки зірниця займеться, ходім на річку, то й я поможу тобі попрати білля. Недовго вже прийдеться тобі дівувати, Навзикає, бо самі найкращі парубки присилають до тебе за рушниками. Піди до вітця й попроси, щоб рано-раненько звелів мулів у бричку запрягти, бо з города до річки таки дуже далеко".

Скоро на небі зійшла зірниця і збудила як квіт гарну Навзикаю, зараз пішла вона до батьків, щоб їм свій сон росказати.

„Таточку любий! Просилаб тебе, чи не можнаб злагодить бричку, щоб нею на річку білля попрать відвезти, щоб були сорочки й одежа чисті для тебе й для братів". Про

весілля згадати соромилась. Та батько догадався і сказав: „Для тебе не жалію нічого, ні брички, ні мулів. От раби налагодять зараз гарну бричку, на добрих колесах, простору, широку й високу. Їдь“. Сказав і дав рабам приказ. Миттю підмастили бричку й запрягли пару мулів. Винесла свої сукні молода царівна й поскладала гарненько в бричку. Мати наклала в кошик всілякої їжі. Навзикая сіла, взяла в руки батіг і віжки блискучі, ляснула батогом, мули стрепенулись, швидко побігли і повезли царівну.

Поспішали за нею слідком і покоївки. От незабаром вони дістались до бистрої річки. Випрягли мулів тай пустили їх берегом лугом пастись на зелену, мягку отаву. Поздіймали білля, позносили в воду і стали у ямах топтати. Потім, як попрали й переполоскали, постелили рядом усе здовж річки на жовтім пісочку. Далі скупавшись гарненько і намастившись пахучим олієм, сіли на мягкій траві над самою річкою снідати. Після снідання почали грати в мяча. Навзикая була поміж подругами найкраща і головою вища. Царівна закинула мяч далеко в воду—аж всі гучно скрикнули.

Від того крику прокинувся Одисей. Почув голосок тоненький, дівочий, і не знав, чи це справжні люди, чи русалки. Виповз із кущів, щоб роздивитись. Переполохані дівчата кинулися в ростіч. Зісталася тільки Нав-

зикая. І промовив до неї Одисей ласкаве й хитрісне слово: „Змилуйся пані, чи богиня ти, чи смертна! Тебе мені першу прийшлося зустріти після того, як багато я біди переніс та горя. Дванацять днів носили мене страшні морські хвилі та бурхливі буруни... Дай мені одежину яку тай город покажи".

„Требаж йому помогти, сказала Навзикая, бо всі странники й неімущі від Зевеса". Дали одежу, дали попоїсти і випить. Одисей викупався, обмився гарненько, одягнув одежу і сів на пісочку. Був гарний як бог. Задивилась на нього царівна і подруженькам сказала: „От якби то мені попавсь такий суджений милий".

Навзикая поскладала білля, сіла на віз і ласкаво промовила: „Встань гостю! Я тебе запроваджу до господи батька мого. Тільки я попереду поїду, а ти милий гостю, йди за мною. Боюсь я поговору людей язикатих. Стріне хто, тай запитає: „Де цього гостя найшла? Чоловіком їй буде напевне... От найшла собі чоловіка в иншому краю, бо з тих парубків феакійських, що її сватали, раз-у-раз глузувала".

„Як будемо близько города, зажди в діброві, аж доки ми в дім пан-отця не прибудемо. А тоді йди і розпитуйся. Дорогу в палати мого батька, царя Алькіноя і хлопчик маленький покаже".

Ляснула батогом і поїхала.